

17.XI/35. i mõõgab

28.IX/36.

XI.

c. Töökraav,
Kristus, asutades Kirikut, otsustas, et kõik inimesed pea-
vad selle Kiriku liikmeiks olema.- Aga kui inimestel on niisugune
~~ohe~~ igavõtus peab Kirik olema
kohustus, siis Kristuse Kirik peab olema nii nähtav, et teda iga-
üks võiks äratunda, s.o. ~~ta~~ ^{ta} ~~Kirikul~~ peab olema niisugusi ~~omadusi~~, mille-
de abil ~~teda~~ ^{voib} kergelt ja kindlalt eraldada kõikidest teistest
usuasutustest, mis tahavad olla loetud Kristuse Kirikuks.- Neid
omadusi on neli: Kristuse Kirik on üks, püha, üldine ~~ehk katoliku~~
ja apostlik.-

s. o To
Kristuse tõelik Kirik peab olema üks, ~~ta~~ peab esitama moraal-
set üksust, ~~see tähendab~~ Kirikus ei või olla vahet usu suhtes ega
armu vahendite suhtes ega ka ülemjuhataja suhtes, sest Kristus
õpetas üht usku, seadis kõikide jaoks neid samaid armu allikaid
ja korraldas, et oleks ~~üks~~ Kiriku ülem.- Kristus ütles selgesti:
"ja peab olema üks kari ja üks karjane", ning et "iga kuningriik,
mis isekeskis rius on, läheb hukka ja koda langeb koja peale".-

Kristuse tõelik Kirik peab olema püha, se tähendab, ta peab
kuulutama püha õpetust, ta peab truilt alalhoidma kõiki vahendeid,
mida Kristus seadis hinge ~~endo~~ ^{ja} pühitsemiseks, ta peab neid vahendeid
jagama ja kasvatama pühakuid.-

jaas meid, mida mõõdab, mida mõõtakse, mida mõõtakse.
Kiriku õpetus peab olema püha, sest Kiriku ülesanne on Kris-
tuse ~~poolt~~ ^{lähiaj} alatud tegu jatkata.- Kristus on iseennast meie eest
annud, etmeid äralunastada kõigest ülekohtust ja et meid puasta-
~~da~~ ^{ja} ~~ka mitte~~ mitte mitte ei

~~mitte ainult~~
või olla mitte midagi halba, vaid ~~vastupidi~~, see õpetus peab
~~häg~~ esitama niisuguseid põhimõtteid, millede täitmine teeb meid
Jumala lasteks. - Samuti kui Kristsel olid vahendid, mis juhi-
vad ~~kõrgemale täisulikusele~~, ja samuti kui Kristus omi tunnis-
taajaid orgatas, et ~~seda täiuslikust saaksid~~, üteldes: "Olge täius-
likud, nõnda kui teie Isa taevas täiuslik on", nii ~~häg~~ ka Kirik,
tahtes oma ülesannet täita, peab omama vahendeid, mis on vajali-
kud kristliku täiuslikuse saavutamiseks. -

~~Löpmere~~ Ning edasi, kui ~~Kiriku~~ ~~õpetus ja vahendid, mida Kirik tarvi-~~
~~tab oma ülesanne täitmiseks, en pühad, siis selle töö vili pea-~~
olema ka püha, see tähendab, Kristuse Kirik peab kasvatama püha
inimesi. Ometi Kiriku kõige tähtsam eesmärk on oma liikmete pü-
hitsemine, ja ~~selleks~~ ~~sai Kristuse peelt varustatud vastavat~~
vahenditega, ~~nii et~~ ~~kiire~~ ~~inimesed~~ ~~kes neid vahendeid hästi kasuta-~~
vad, peavad saavutama vähemalt ~~esimest~~ pühaduse astmet. - Seda
lubas Jeesus selgesti, üteldes: "ja olen teid seadnud, et teie
peate minema ja vilja kandma, ja et teie vili jäiks". -

Mis enam, seda pühadust peab Kiriku liikmete suur osa saav-
ma kõrgemas mõõdus, sest just niisugusest pühadusest Jeesus kõ-
les, näidates seda, kui tundemärku, mis eraldab häid prohvetele
halvatest, ~~ütleb Jeesus~~: "iga hea puu kannab head vilja, aga paha pu-
kannab paha vilja", seepärast nende viljast peate teie neid
tundma". - Algav pühadus harilikult ei ilmu väliselt ~~nii~~ sellepäras-
kui Kristus räägib ~~nii~~ vooruse üle, millest võiks kohe tunda inime

väärtust, siis ~~mittle~~ ^{mittle} keskmise vooruse peale, mida võime leida ka muu-usuliste juures, vaid kangelasliku vooruse peale, mis ilmub suurtes tegudes ja ~~eraldab~~ ^{Ta mõttelik} Kiriku parimaid poegi, see on pühakuid, kelle pühadust tõehndab Jumal erakordsete imetegudega. -

Kristuse töelik Kirik peab olema üldine ~~ehk katoliku~~, see tähendab, ta peab ~~olema~~ ^{nestma} kõikidel aegadel ja ^{ta peab} levima üle terve maailma, kõikide rahvaste seas, sest ~~tema~~ ^{Kiriku} eesmärk on kõikide lunastame. -

Just et Kiriku üldsus võiks täide minna, Apostlid võtsid Kristuselt vastu seda käsku: "minge ja õpetage kõike rahvaid - ja ühtlasi seda lubadust - ja vaatla mina olen iga päev teie juures maailma p̄tsani". - Sellepärasest Kristuse ~~väike~~ ^{Järelkult} tallekestekari, õigusega vörreldud sinepi ivaga, pidi laialdi kasvama suureks puuks see on, ta pidi saama üldiseks Kirikuks, mis haarab maailma kõik osad. - ^{Hinrg} Seda kuulutas ette Jumal ^{juba} ~~peal~~ vanas testamendis, ^{uteldes} Kiriku kohta: "tema valitseb merest mereni ja jõest maa otsani. Ja kõik kuningad kummardavad teda, kõik paganad teenivad teda". -

Viimaks Kristuse Kirik peab olema apostlik, see tähendab, ta peab olema selle Kiriku edaspidine järg, mida Kristus asutas ja ehitas Peetruse ja ^{mõnusaltapeale} ^{magnitiseerimist} Apostlite ^{oma} peale. - Kristus andis kõik ^{minimatu} võimu inimeste lunastamiseks Apostlitele. - Järelkult Kiriku apostlikus nõuab, et oleks alalhoitud mitte ainult seesama õpetus ja need-samat pühade ^{erida} vahendid, vaid et kestaks vahetpidamata ka ^{valitva} mida Kristus andis Peetrusele ja teistele Apostlitele. - Aga see

Aga mõt venu arvate olid vahetpidamata ajastlikud ja mitte ka valla;
si, kuid siisgi jääme ajal põenav vere üleksid rahva lõunat.
võydet loodjärgi tundma laus hukkamist - 4 - vidi töötlustepul? Si, töötlustepul
eloomist aga püsib teebest austut tagas, kuna kui Kristus tekkis alles neli aastat
on võimalik ainult siis, kui Kirik apostlite ajast saadik on ole-
mas vahetpidamata ja kui tema ülemjuhataja ja teised ülemad oma
katkestamata reaga on apostlite seaduslikud järeltulijad. Sest
apostlid olid esimestena sedduslikult määratud Kiriku ülemad,
ning nad pidid elama oma seaduslikkudes järeltulijates kuni maa-
ilma lõpuni.-

tema

Kiriku apostlikus eriti ~~sinna~~ seaduslik ja iialgi mitte kat-
kestatud Peetruse ~~volitus~~ ^{või paavsti} ~~voi~~ primaatust ~~sag~~ on ~~ristuse~~ töeliku
Kiriku kõige enam silmapaistev tundemärk. Sest sääl, kus on elav
pea, sääl peavädi olema kaiihu teised liikmed, kus on kalju, sääl
on ka selle ^{kalju} peale ehitatud Kirik.-

Järelikult, iga Kirik, mida apostlite ajal ei olnud ja mis
tekkis alles hiljematel aegadel, ei ole apostlik Kirik, ning selle
pärast ta ei või olla Kristuse Kirik.-

~~Eelmainitud neli omadust leidub täielikult vaid Katoliku~~

Kirikus.

Pariaku
On olemas mitmesugused Kristlikud usud ehk kirikud, ning
igaüks neist peab ennast töelikuks kirikuks.- Aga selge on, et
neil kõigil ei või õigust olla, sest nõnda kui üks on Kristus
ja üks Kristuse õpetus, nii ka Kirik, asutatud Kristuse läbi,
on ainult üks.-

Aga Kui on ^{olemas} ~~vainult~~ üks töelik ^{Kristuse} ~~Kristlik~~ Kirik, siis kristlasele
kes otsib tööt, ei või see ükskõikne olla, missugust usku ta tun-
nista. Sellepärast, kui temale tuleb töösine kahtlus selle usu

võtmatute

kohta, mida ta tunnistab, siis ta peab peatselt kasutama kõiki
võimalikuid wahendeid, et veenduda, kas kirik, mille liige ta on,
omab täielikult kõik neid neli omadust, mida töelik kirik peab
paramatult omama, või mitte, -
Vahat! Nüüd saame näha, et katoliku kirik ~~on~~ ^{sel} mainitud ~~on~~ ja
Katoliku kirik on üksusu ~~ja~~ jumalateenistuse suhtes ning
ülemvalitsuse suhtes.- Usu suhtes kõik katoliklased tunnistavad
neid samaid usu artikleid, jumalateenistuse ~~andudes~~ kõikidel on seesama
missa-ohver ja needsamad Sakramendid, ning ülemvalitsuse suhtes
kõik katoliklased alluvad oma hingekarjastele, hingekarjased jälle
piiskopitele, ning piiskopid alluvad paavstile, kes on Kristuse
Kiriku nähtav pea.-

Niisugust üksust ei ole teistel kirikutel; sest ühed nende
dest tunnistades põhimõttet, et püha kirja võib selgitada oma meele
järgle, sattuvad selle tõttu sagadusse kõige tähtsamate dogmate
suhtes; ning pole ime, et just niisugustest kirikutest väljusid
ja ikka veel väljuvad kõiksugused nii nimetatud sektid - ~~ja~~ tei-
sed ~~kirikud~~ ^{pigemini} jälle, mitte tunnistades paavsti ülemkarjase ametit,
moodustavad mitmesuguseid ~~kas~~ rahvuslikuid, ~~üksikute riikide~~ va-
lituselt ~~üksikuppa~~ kirikuid.- Need, mitte omades üht ühesu-
gust kesklust, mis on ülemkarjase amet, mida Kristus usaldas Peet
rusele just selleks, et ta valvaks usu üksuse üle terves Kirikus,
algavad arusaamatustega väikestes asjades, näituseks mitmesuguste
tsereemooniate suhtes ja lõpul tulevad arusaamatuseni dogmate
suhtes.-

Katoliku Kirik on püha... ~~Esitels~~ ta on püha oma õpetuse suhtes, mis oli temale avaldatud Jumala poolt.- See õpetus mõistab hukka köik, mis on halb, ning kiidab hääks iga voorust ja erguta körgeimale täiuslikusele. Sellest õpetusest ~~Kirik~~ kunagi ei ole loobunud ega ei ole teda muutnud. * vastupidi Kirik kaitseb ~~dey~~ ^{alat} ja peab alaliselt võitlema tagakiusamistega. Teiseks Katoli Kirik on püha oma vahendite suhtes, milledega ta juhib voorust ja õpetab ärvõitma kurjaid kalduvusi.- Need vahendid on: Sakramendid ja nende seas eriti ~~pühim altari sakrament~~, palve, enesesalgamine, Jeesuse ja pühakute elu järelekäimine, mitmesugused kiriklikud seltsid ja ordud.- ~~Väest~~, ^{lühis sinaga} ~~igatus~~ vahend, mida Jeesus ~~näites~~ ^{jeedis} inimese hing pühendamiseks, on Katoliku Kirikus alalhoitud ja selle Kiriku poolt oma liikmetele soovitatud.- Kolmandas Katoliku Kir on püha, sest ta kasvatab pühakuid. "Püha puu peab kandma hääd vilja," ning ajalugu kinnitab, et Katoliku Kirik andis ja annab igas aastasajas palju pühakuid, see on inimesi, kes erinesid lahkusid voorustega, kes vabatahtlikult ~~inukusid~~ varandusest ja körgetest ametitest ning kes ^{kohadest} ~~tiki~~ loobusid täielikult kõigest maailma meeleshäädustest, et vaesuses ja alanduses ning mõnikord suurte tagakiusamistes pühitseda end eranditult Jumalale ja ligimese lunastuse hääks.-

Küll on ^{Ka} ~~peaju~~ katiliklasi, kes elavad halvasti, aga Kiriku pühadus ei seisa köikide kiriku liikmete pühaduses, sest Kristise võrdles oma kirikut pölluga, mille peal ^(nisu) kõrval ~~Kasvab~~

umbrohi.- Kui juba apostlite ajal sündisid pahandused, siis nõnda samuti saab ikka olema, kuid see ei takista, Katoliku Kiriku häid liikmeid saavutamast pühaduse isegi kõrgeimat astmet.- Ka see on tösi, et kui katoliklaste seas leidub patuseid, siis see juhtub mitte selle töttu, et nad Kiriku õpetuse järgie käituvad, vaid selle töttu, et nad Kiriku õpetuse järgie ei ela. - ^{Aga} Hoopis vastupidi on tinti teiste usuliste juures: sääl ^{elavad mitte} von hääd inimesed ainult selle töttu, et nad oma usu järgie ei ela, vaid oma hää südametunustuse järgie. -

Kangelas
Katoliku Kirik on üldine,- Just sõna katoliku tähendab üldine. Ta on üldine nii aja suhtes, kui ka koha suhtes; nimelt alates Kristuse ajast saadik see Kirik püsib kõikide sajandite jooksul, ning pealegi ta levis ja levib edaspidiselt maailma kõikides kohtades. Selle kohta töendusi ei ole vaja, sest praegune katoliku kiriku seisukord töendab seda kõige paremini. - Katoliklasti on praegu umbes nelisada miljoni, kuna kõiki teisi kristlikuid usulisi, see on luterlasi, õigeusulisi ja mitmesuguseid teisi on ^{umbes} kokku ^{kolm} sada ~~viiski~~ miljoni. Ning peab tähendama, et suurem osa nendes muu-usulistest on praegu üsna ilma usuta. - Küll ka katoliklaste seas on inimesi ilma usuta, aga ^{regi-katolitsismi rohkane} ~~likka uslmatus~~ ^{ustmatust} katoliklaste seas ei ole nii sageline, kui muu-usuliste seas ja mitte nii kangekaelne kui mujal. -

S. o. kuu organisaatsioon, ta kuu
Katoliku Kirik on apostlik. Ta kestab apostlite ajast peale ^{mm soovnud ja vürbostid väljusid ülesolevast} ^{Agostinust ja Kosse} kui meie ajani, alalhoides usu õpetust, armude vahendeid ja kiri-

(nigiti uuu segadest.)

- 8 -

Sellest veendume, kui võzidlene ja praegust liturgiat ja praeguseid
organisatsiooni. Peale selle Kiriku ülemad, paavst ja piiskopid
on apostlite seaduslikud järeltulijad. Paavst, kui Rooma piiskop
on Peetruse järeltulija, sest Peetrus elas, valitses ja suri Ro
mas; ja teised piiskopid on teiste apostlite järeltulijad juba
sest põhjusest, et nad on Kiriku ülema ^{paavsti poolt} ~~seelöön~~ ame
tisse määratud. - Paavst ja piiskopid moodustavad nagu Apostlite
^{peha} ~~peha~~ elava kollegiumi, mis jäab ^{la} oma ametiga ~~Kirikus~~ ^{Kas vör} ikka seesamaks,
ehk küll üksikud selle kollegiuminliikmed vahetuvad. -

Seda apostlikuse omadust teistel kirikutel ei ole. - Küll mõned
nendest nimetavad ennast isegi apostlikuks ja hoiavad alal töeli ^{kuu}
piiskopi ametit, aga ~~kui~~ neil puudub kõige tähtsam asi, see on
Peetruse primaatus ehk paavsti ülemkarjase amet, siis nad ei oma
sedu organisatsiooni, mida Kristus ~~määras~~ oma Kirikule ja selle-
pärast nad ei või Kristuse töelikud kirikud olla. -

Katoliku Kirikul on ~~Kristuse~~ töeliku Kiriku kõik omadused
terves täielikuses, ja sellepärast ta on töelik Kirik, asutatud
Kristuse läbi. - Aamen. -